

Təhsildə dəyərlər

Təhsil naziri Mikayıl Cabbarov Bakı şəhəri təhsil işçilərinin ənənəvi sentyabr konfransında çıxışı zamanı 2016–2017-ci tədris ilini “Təhsildə dəyərlər ili” kimi elan olunmasını təklif etmişdi. Təhsil naziri bu ilin aprelində Vətən torpaqları uğrunda döyüşlərdə əsgər və zabitlərimizin göstərdiyi şücaəti təhsilimizin illər boyu verdiyi dəyərlərin nəticəsi kimi xarakterizə etmiş, yüksək vətənpərvərlik (dəyər) nümunəsi göstərdiyini bildirmişdir. Bu dəyər ölkəmiz və təhsilimiz üçün çox vacibdir. Təbii sual meydana çıxır ki, ümumiyyətlə, təhsildə dəyər anlayışının məzmun və mahiyyəti necə başa düşülməlidir? Təhsilin inkişafı üzrə Dövlət Strategiyasında beş prioritet məsələnin biri yeni məzmunun yaradılmasıdır, deməli dəyərlərin də məzmununda əks olunması vacib amil kimi ortaya çıxır.

Düşünürəm ki, bu tədris ilinə “Təhsildə dəyərlər ili” kimi yanaşmaq ölkənin qarşısında duran müasir çağırışlara layiqli cavab verəcəkdir. Fikrimcə, təhsildə dəyərlər anlayışını aşağıdakı kimi təsnifatlandırmaq olar:

- * şəxsə aid dəyərlər;
- * sosial qruplara aid dəyərlər;
- * milli dəyərlər;
- * ümumbəşəri dəyərlər.

Heç kimə sirr deyildir ki, qeyd olunan dəyərlərin hamısı insanlarda təhsil vermə prosesi vasitəsi ilə yaradılır. Təhsildə dəyərlər anlayışına bu baxımdan yanaşmaq lazımdır və bu qısa məlumatın verilməsində əsas məqsəd təhsilin dəyər funksiyasına qismən toxunmaq və təhsildə dəyərlər anlayışına aydınlıq gətirən bəzi məqamlara nəzər salmaqdır.

Təhsildə dəyərlər anlayışına işıq salan vacib məqamlardan biri şagirdə (təhsilalan) şəxsiyyət kimi yanaşmaqla bağlıdır. Şagirdin (təhsilalanın) arzuları, istəkləri, bilik və bacarıqları göz önünə alınmalı və tədris bu istiqamətdə aparılmalıdır. Məhz şəxsiyyət müasir dünyanın əsas hərəkətverici qüvvəsidir. Şəxsiyyət isə təhsil vasitəsilə yetişdirilir. Şagird (təhsilalan) təhsil prosesindən və təhsil mühitindən məmnun qalmalıdır. Təhsil prosesinin şagirdlərə (təhsilalanlara) aşılacaq biləcəyi milli mənəvi dəyərlər, vətənpərvərlik, işgüzarlıq və nizam-intizam Azərbaycanın sabit və dayanıqlı inkişafını təmin edəcəkdir.

Təhsildə dəyərlər anlayışına işıq salan digər məqamlardan biri müəllim keyfiyyəti ilə bağlıdır. Bu da gələcək nəslin vətəninə, torpağına, millətinə bağlı əsl vətəndaş kimi yetişməsinə böyük təsir göstərir. Müəllim məsləhətçi statusunda olmalı, müntəzəm öz peşəkarlıq səviyyəsini artırmalı, tədrisdə ənənəvi şaquli öyrənmə metodu üfqi öyrənmə ilə əvəz-

lənəməli, ölkəmizin müasir çağırışlarına layiqli cavab verməlidir.

Təhsildə dəyərlər anlayışına işıq salan ən mühüm məqamlar isə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin Sabunçu rayonunun 148 və 311 nömrəli məktəblərindəki çıxışlarında öz əksini tapmışdır. Həmin çıxışlardakı əsas müddəalar məktəbdə təhsilin dəyərlər üzərində qurulması üçün proqram xarakterini daşıyır və təhsildə dəyərlər anlayışının ən ali səviyyədə təqdimatıdır. Cənab Prezidentin çıxışları şəxsiyyətin tamlığı, vətənpərvərlik, dövlətçilik, milli-mənəvi dəyərlərə bağlılıq, bəşəri dəyərlərə hörmət aşılamaqla bağlıdır. Dövlət başçısı təhsilimizin şagirdlərdə (öyrənənlərdə) aşağıdakı mühüm dəyərlərin aşılamağını tövsiyə etmişdir.

Təhsil elə təşkil olunmalıdır ki, şagirdlərimiz bilikli, savadlı olsun, gələcəkdə həyatda özləri üçün layiqli yer tutsunlar və eyni zamanda, ölkəmizin ümumi inkişafına da öz töhfəsini versinlər. Bilikli, savadlı cəmiyyətdə xoşagəlməz hallar olmayacaqdır.

Şagirdlərimiz vətənpərvərlik ruhunda tərbiyə olunmalıdır, başqa sözlə, şagirdlərimizi elə tərbiyə etməliyik ki, Vətənə bağlı olsunlar, Vətəni sevsinlər və müstəqilliyi hər şeydən üstün bir dəyər kimi qəbul etsinlər. Eyni zamanda, bizim gənc nəslimiz vətənpərvər olmalıdır, milli ruhda böyüməlidir. Bu dəyərlər hər bir Azərbaycan vətəndaşı üçün hər şeydən üstün olmalıdır. Elə etməliyik ki, gələcək nəsil də bu istiqamətdə inkişaf etsin. Ona görə vətənpərvərlik, Vətənə olan bağlılıq, milli mənəvi dəyərlər məktəblərdə mütləq geniş vüsət almalıdır, müəllimlər də bu istiqamətdə daha fəal iş aparmalıdır.

Şagirdlərimiz milli ruhda tərbiyə almalıdır. Milli ruhda tərbiyə biliklə, sa-

vadla eyni əhəmiyyətə malik məsələdir. Biz müəllimlər çalışmalıyıq ki, şagirdlərimiz, uşaqlarımız milli ruhda tərbiyə alsunlar, milli-mənəvi dəyərlərimizi dərinləndirən öyrənsinlər və təbliğ etsinlər. Bizim dəyərlərimiz - milli-mənəvi dəyərlər, mənəviyyət, vətənpərvərlik, ləyaqət, milli qürur və digərlərdən ibarətdir. Bəzi xarici qüvvələr bu dəyərlərimizi sarsıtmaq, bizi öz köklərimizdən ayırmaq istəyirlər. Bizim ən ümdə vəzifəmiz şagirdlərimizə milli məniyyətimizi, dilimizi, dinimizi, adət-ənənələrimizi qorumaq, təbliğ etmək və inkişaf etdirmək kimi dəyərləri aşılamaq olmalıdır.

Şagirdlərimizi yad təsirlərdən, bizə xas olmayan dəyərlərdən qorumağıq. Bu gün biz informasiya əsrində, internet dövründə yaşayırıq. Azərbaycanda internet istifadəçilərinin sayı 75 faizə qalxıb. Balaca uşaqlar da internetdən yaxşı istifadə edirlər. Bütün informasiyalar da göz qabağındadır. Məlum olur ki, Avropada və digər ölkələrdə sözdə tolerantlıq, multikulturalizm, xeyirxahlıq, mərhəmət deyilsə də, əslində dini, milli zəmində ədavət, ayrı-seçkilik, diskriminasiya, ksenofobiya, islamofobiya, faşizm, irqçilik və sair mürtece dəyərlər təbliğ olunur. Bizim işimiz şagirdlərimizi bu mürtece dəyərlərdən qorumaq olmalıdır.

Məktəbimizdə qeyd olunan dəyərlərin şagirdlərimizdə yetişdirilməsi, təhsilalanın şəxsiyyət kimi formalaşdırılması, onun təlim-tərbiyə prosesinin bərabər hüquqlu subyektinə çevrilməsi, təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi məqsədilə vaxtaşırı müxtəlif tədbirlər, o cümlədən şagird nailiyyətlərinin izlənilməsi mexanizmlərinin pedaqoji prosesə tətbiqi, şagird nailiyyətlərinin qiymətləndirilməsi, müəllimlərin akademik və metodik bilik, bacarıqlarının artırılması, müəllim-şagird, müəllim-valideyn münasibətlərinin tənzimlənməsi istiqamətində işlər, müxtəlif fənlərdən və məntiqdən müsabiqələr keçirilmişdir. Məktəbdə həmçinin, şagirdlərdə vətənpərvərlik tərbiyəsi, milli-mənəvi dəyərlərimizin təbliği və şagirdləri yad təsirlərdən qorumaq məqsədilə müxtəlif sinifdən xaric və məktəbdən xaric tədbirlər keçirilmişdir.

Telman QARDAŞOV,

Bakıdakı 171 nömrəli tam orta məktəbin direktoru, riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru